BELLIS MINORIS TRES SPECIES.

ſiuſcula, ſolo procumbentia, & in rotæ modum radiantia, atque per ambitum ſenſim ſerrata; flores tamen coloribus,
& foliorum numero inter ſe uariant. Siquidem in uno genere centrotenus aurei & per ambitum, rubentibus foliolis ſtipati
cernuntur, in altero uero ex candido rufeſcētibus, aut uerſicolorib. numeroſioribusq́;. Sunt etiam qui intus rubri ſint, & in am-
bitu albi, quinetiam qui ubiq; foliolis uerſicoloribus adeò ſtipati habeantur, ut ſericinos floccos penè referant. Omnes hoc tem- 60
pore in Coronamenta uenere. Nam ob cauliculorum mollitiem, & colorum præſtantiam, texendis coronis aptiſſimi ſunt.
Florent anno ferè toto ſi cultorum diligentia non deſit. Facultas omnibus eadem: nam (ut recentiores perhibent) valent
in ſtrumis, & capitis fracturis: quinetiam in uulneribus thoracis, quæ in pectoris cauitatem uſque penetrarunt, in quem
uſum Bellim potionibus inſerunt. Sunt & qui Bellidis genera laudent ad iſchiada, & paralyſin. Sanant commanſa fo-
Nomina. *lia cum oris, tum Linguæ exulceratas puſtulas, eadem tuſa genitalium inflammationes extingunt, ac etiam reſoluunt.*
Herba ipſa recens in acetariis deuorata, aluum adſtrictam lenit. id quod etiam præſtat ex iure pinguium carnium decocta.
Βούφθαλμον *ſic Græcè, Latinè uerò Buphthalmum, & Oculus bouis dicitur: Arabicè, Bihar: Italicè: Buphthalmo, & Oc-*
chio di bue. Bellis, Italis primo fiore, & fior di primauera dicitur.

Ταυρωνίδα

γλυκυσίδη

PAEONIA. CAP. CXL.

PAeonia, ſiue glycyſide, Græcis aliquibus pentoboron dicitur, ſunt qui Idæos dactylos radicem pæoniam vocant. Caulis altitudine ſeſquipedis adoleſcit, comitantibus multis ſtolonibus. Hu- ius duo genera: mas folia iuglandis habet: in fœmina uerò ſmyrnij more diuiduntur. Summo caule ſiliquas emittit amygdalis ſimiles: in quibus, cùm dehiſcunt, multa grana exigua, rubra, acinis puni- corum ſimilia inueniũtur, & in medio nigra, purpurea quinque aut ſex. Radix marisdigitali craſſi- tudine, & palmi longitudine, guſtu adſtringens, alba. fœminæ radicibus ceu glandes circiter ſeptem aut octo inhærent, ut in haſtula regia. Fœminis à partu non purgatis ſicca radix datur: ciet menſes

PAEONIA MAS.

PAEONIA FOEMINA.

amygdalæ magnitudine pota uentris doloribus cum uino pota auxiliatur. ualet contra regium morbum,& renum,ac ueſicæ dolores. decocta in uino [a]aluum ſiſtit. Rubra grana rubentes menſes ſiſtunt, decem vel duodecim pota in uino auſtero,& nigro: ſtomachicis, & eroſionibus ea eſſe prodeſt: à pueris pura initia calculorum eximunt. Grana nigra auxiliantur ſuppreſſionibus nocturnis, uuluæ ſtrāgulationibus, & matricis doloribus, quindecim numero pota, in aqua mulſa, aut uino. Naſcitur in altiſſimis montibus,& prȩruptis.

[a] Catecuz. addit. καὶ πινομένη; idest, & pota.

Pæoniæ conſideratio.

P*Aeonia fœmina planta eſt vulgaris notitiæ: mas uerò contrà, quòd paucis in Italia locis proueniat. Hanc Piſis ad me Goritiam miſit hoc anno Lucas Ghinus Forocornelienſis, uir & doctrina, & rei medicæ cognitione præclarus. Sed & eam antea è Germania allatam uidimus. Pæoniæ hiſtoriam, & vires deſcripſit Plinius libro* 27. *cap.* 10. *his verbis.*

Glycyſide,

Glyciſide, quam aliqui Pæoniam aut pentorobon vocant. caulem habet duum cubitorum, comitantibus duobus, aut tribus, ſubrutilum, cute lauri, folia qualia Iſatis pinguiora, rotundioraque, ac minora. Semen in ſiliquis, aliud grano rubente, aliud nigro. Duo autem genera ſunt. Fœmina exiſtimatur, cuius radicibus ceu balani longiores circiter octo aut ſex adhærent. Mas plures habet, quoniam non vna radice nixus eſt, palmi altitudine, candidaque. Ea guſtu adſtringit. Fœminæ folia Myrrham redolent, & denſiora ſunt. Naſcuntur in ſyluis. Tradunt noctu effodiendas, quoniam pico martio impetu in oculis faciente, inter diu periculoſum ſit. Radix uerò cum effodiatur, periculum eſſe, ne ſedes procidant. Magna id vanitate ad oſtentationem rei fictum arbitror. Hæc Plinius. in quibus à Dioſcoride diſſentit, quod mari plures ſcripſerit eſſe radices quàm fœminæ, quo fit vt ſuſpicer Plinij lectionem vitio haud carere. Pæoniæ vires poſteritatis memoriæ tradidit Galenus libro 6. ſimpl. medic. vbi ita ſcriptum reliquit. Glycyſida, quam pentorobon, & pæoniam nuncupant, radicem habet leuiter adſtringentem cum quadam dulcedine: etſi pluſculum dentibus mandas, acrimoniam item quampiam ſubamaram ſubeſſe percipies. Proinde menſes ciet ex melicrato amygdalæ pota quantitate. Sanè tundere eam oportet, ac cribrare, & ſic inſpergere. Expurgat porrò etiam iecur obſtructum, & renes. Sed hæc efficere nata eſt, quæ acris, & ſubamara eſt: quæ verò quiddam etiam adſtrictorium obtinet, ventris fluxiones ſiſtere poteſt. Verùm eã tunc in auſterorum vinorum quopiam decoctam bibere conuenit. Eſt autem facultate omnino reſiccatoria vehementer, ita vt non deſperauerim eam etiam adalligatam, quod meritò creditum eſt, puerorum epilepſias ſanare. Equidem vidi puellum quandoque octo totis menſibus morbo comitiali liberum, ex eo quo geſtabat radicẽ tẽpore: vbi verò fortè fortuna quod à collo ſuſpenſum erat decidiſſet, protinus morbo correptus eſt. rurſusque ſuſpenſo in locum illius alio, inculpatè poſtea ſe habuit. Porrò viſum eſt mihi ſatius eſſe denuò id collo detrahere certioris experientiæ gratia. Id cùm feciſſem, ac puer iterum eſſet conuulſus, magnam recentis radicis partem ex collo eius ſuſpendimus: ac deinceps prorſum ſanus effectus eſt puer, nec poſtea conuulſus eſt. Rationabile itaque erat aut partes quaſpiam à radice defluentes, ac deinde per inſpirationem attactas, ita affectos locos curare, aut aerem à radice aſſiduè mutari, & alterari. Nam hoc pacto ſuccus Cyrenaicus columellam phlegmone affectam iuuat, & melanthium frictum palàm deſtillationes, & grauedines deſiccat, ſi quis id in calidum linteum rarum liget, aſſidueque calorem ex eo per inſpirationem, quæ per nares fit, attrahat. Quinetiam ſi compluribus linis, & maximè marinæ purpuræ collo uiperæ iniectis, illis viperam præfoces: eaque poſtea cuiuſpiam collo obuincias, mirificè profuerit tum tonſillis, tum omnibus iis, quæ in collo expullulant. Sed de talibus priuatim aliquando fortè conſcribam. Nunc verò ſciendum eſt Pæoniæ temperamentum tenuium eſſe partium & exiccatorium, haud tamen inſigniter calidum, ſed aut ſymmetrum, aut paulò calidius. Hæc Galenus. Quibus patet pæoniæ radicem collo ſuſpenſam, non quidem deuoratam puerorum epilepſiam curare, quanquam plurimi ſint medici, qui eam ad comitiales potandam præbeant. Cæterùm hoc æuo Galeni de ſuſpenſa pæonia teſtimonium plurimos fefellit medicos. quo fit, vt mihi dubitandum ſit an Pæonia vulgaris ea ſit, de qua ſcribit Galenus. Præſtat Pæoniæ noſtræ ſemen ad amiſſam loquelam, ſi eius triginta grana à cortice repurgata, & in puluerem contrita ex vino propinentur. Valent eadem, ac pariter radices ad ſerpentium morſus, non ſolùm pota, ſed etiam impoſita. Non deſunt mulierculæ, quæ, perforata pæoniæ ſemina, & filo traiecta coralliorum modo ſuis infantibus, & pueris collo circumligent. quod putent hoc amuleto Epilepſiam arceri. Hæc planta Græcis γλυκυσίδη & παιονία, Latinis item Pæonia nuncupatur: Arabibus, Feonia: Italis, Peonia: Germanis, Peonien: Hiſpanis, Roſa del monte, & Roſa albardeira: Gallis, Penoeſne, & Pinoine.

Pæoniæ uires ex Gal.

Galeni hiſtoria.

Nomina.

Λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM. CAP. CXLI.

LIthoſpermon à ſeminis duritia nomen accepit. Folijs eſt oleæ longioribus, & latioribus, mollioribus, iacent humi, quæ ab radice exiliunt; ramulis rectis, tenuibus, firmis, craſſitudine acuti iunci, lignoſis: in quorum cacumine bifidi exortus cauliculorum ſpeciem exhibent: folijs longis: inter quæ paruum ſemen, rotundum, erui magnitudine, duritia lapidea. Naſcitur in aſperis, & editis locis. Vim hanc habet, ut ſemine cum uino albo poto calculos frangat, pellatque urinam.

LIthoſpermon hodie ſeplaſiarij, & omnes ferè medici Barbaros ſecuti Milium ſolis nominant. Licèt rectius fortaſſe Mauritanorum quoque imitatione ab illis Milium Soler vocaretur. Quandoquidem hæc planta (vt ſcribit Serapio teſtimonio Aben Iulieil) frequens naſcitur in montibus Boler: unde illi aptius fortè à loco, quàm à ſole cognomentum imponeretur. Huius milij, vtcunque cognominetur, duo oſtenduntur genera. maius, quod legitimum eſt Lithoſpermon, quove Hetruria ſatis referta eſt. minus, quod longè frequentius vbique in Italia gignitur. Hoc humi minimè repit, ſed arbuſculæ ferè inſtar ſurſum caules mittit brachiatos, rotundosque, in quibus folia ſunt, vt in maiori oblonga, ſed minora, & firmiora, è quorum exitu ſemen oritur candidum, pellucidum margaritarum modo, oblongum tamen, & facie, & quantitate milio ſimile; quo factum eſt, vt Milium Soler appellari cœperit. Cæterùm Fuchſium, virum alioqui doctiſſimum, Lithoſpermum Dioſcoridis omnibus propè nunc compertum, non cognouiſſe arbitror, quòd in ſuis clariſſimis de ſtirpium hiſtoria commentarijs pro vero Lithoſpermo, illud quod officinis Milium ſolis minus appellatur, depinxerit. Idem nihil minus deinde mihi quidem videtur erraſſe in libro de compoſitione medicamentorum, quem nuper auctum edidit: vbi ſcriptis tradidit Lithoſpermi genus eſſe plantam illam harundinaceam, ex cuius ſeminibus, quæ nos Lacrymas vocamus, fiunt orbiculi, quibus filo traiectis vtuntur mulieres ad ſuas preces numerandas. Hanc autem opinionem quoniam confutauimus in Apologia, quam aduerſus Amatum Luſitanum, quem fortè ſecutus eſt Fuchſius, ſcripſimus, hic vt ſatis alibi exploſam relinquimus. Lithoſpermon, vt herbam ſumma admiratione dignam, eleganter deſcripſit Plinius libro 17. cap. 11. cuius hic verba ſubijciam. Inter omnes herbas, inquit, Lithoſpermo nihil eſt mirabilius. Aliqui egonychon vocant, alij dioſpyron, alij heracleon. Herba quincuncialis ferè, folijs duplo maioribus, quàm rutæ, ramulis ſurculoſis, craſſitudine iunci. Gerit iuxta folia ſingulas veluti barbulas, & earum in cacuminibus lapillos candore, & rotunditate margaritarum, magnitudine ciceris, duritia verò lapidea. Ipſi, qua pediculis adhæreant, cauernulas habent, & intus ſemen. Naſcitur & in Italia, ſed laudatiſſimum in Creta. Nec quicquam inter herbas maiore quidem miraculo conſpexi. Tantus eſt decor, uelut aurificum arte alternis inter folia candicantibus margaritis, tam exquiſita difficultas lapidis ex herba naſcentis. Iacere, atque humi ſerpere authores tradunt. Ego uulſam, non hærentem vidi. hactenus Plinius. Datur vtriuſque ſemen potandum vtiliter diebus pluribus ſeſquidrachmæ pondere, addita aſpleni ſemidrachma, & ſuccini ſcrupulis duobus, ex ſucco plantaginis, aut portulacæ, aut lactucæ ad gonorrhæam. Dantur quoque magno ſanè auxilio mi-

Lithoſpermi conſid.

Fuch. error.

Lithoſpermi hiſt. ex Plin.

ncris litho-

LITHOSPERMVM MAIVS.

Phalaridis vires ex Gal. noris lithoſpermi ſeminis drachmę duę ex lacte muliebri potandæ ęgrè parturientibus fœminis. Nanque hoc tantùm medicamento quàm plures in partu laborantes adiutæ ſunt. Lithoſpermi in ſimplicium medicamentorum libris, Galenum meminiſſe non inuenio. Quod Græci λιθόσπερμον, Latini quoque Lithoſpermum vocant: Mauritani, kulb, Culb, Calt, ſeu Calab: Itali, Lithoſpermo, & Milium ſolis: Germani, Meerhirſz, & Steinſomen: Galli, Gremil, & Herbe aux perles.

Nomina

Φαλαρίς.

LITHOSPERMVM MINVS.

Φάλαρις. PHALARIS. CAP. CXLII.

PHalaris cauliculos emittit zeæ culmis ſimiles, à minutis, ac nullius vſus radicibus, multos { duùm palmorum } geniculis cinctos [a], graciliores tamen, ac dulces [b]: ſemen candidum, oblongum, milij magnitudine. Tunditur, & in aqua aut uino ſuccus ad ueſicæ cruciatus utiliſſimè bibitur. Semen cochlearis menſura potum, ad eadem efficax eſt.

Concluſa nõ legit Orib.

a Orib. legit. ἰσχυρότερα. i. validiores.

b Orib. add. τῇ γεύσει, καὶ τὰ φύλλα δὲ ὅμοια τοῖς τῆς ζέας. i. guſtu, & folia etiã fert zeæ ſimilia.

PHalarim genuinam referre hanc plantam, cuius hic imaginem excudi curauimus, quin credam nihil eſt quod prohibeat. Siquidem calamos emittit zeæ; ſemen in ſpicatis capitibus, iiſque oblongis, candidum oblongum milio ſimile. Quinetiam radicibus nititur minutis, & ſuperuacuis. Phalaridis meminit Galenus libro octauo de ſimpl. medic. facultatibus, his verbis. Phalaridis herbæ tum ſemen, tum ſuccus, tum folia potu auxiliari creduntur veſicæ doloribus ceu in ſe habeant quidpiam tenuium partium, & calidum. Scripſit de eadem & Plinius lib. 27. cap. 12. ſic inquiens. Phalaris Thyrſum habet longum tenuem ceu calamum, in ſummo florem inclinatum, ſemen ſimile ſeſamæ. Et hoc calculos frangit, potum ex vino, vel aceto, & melle, & lacte. Idem & uitia ueſicæ ſanat. Hæc ille.

Phalaridis cõſideratio.

Ἐρυθρόδανον

PHALARIS.

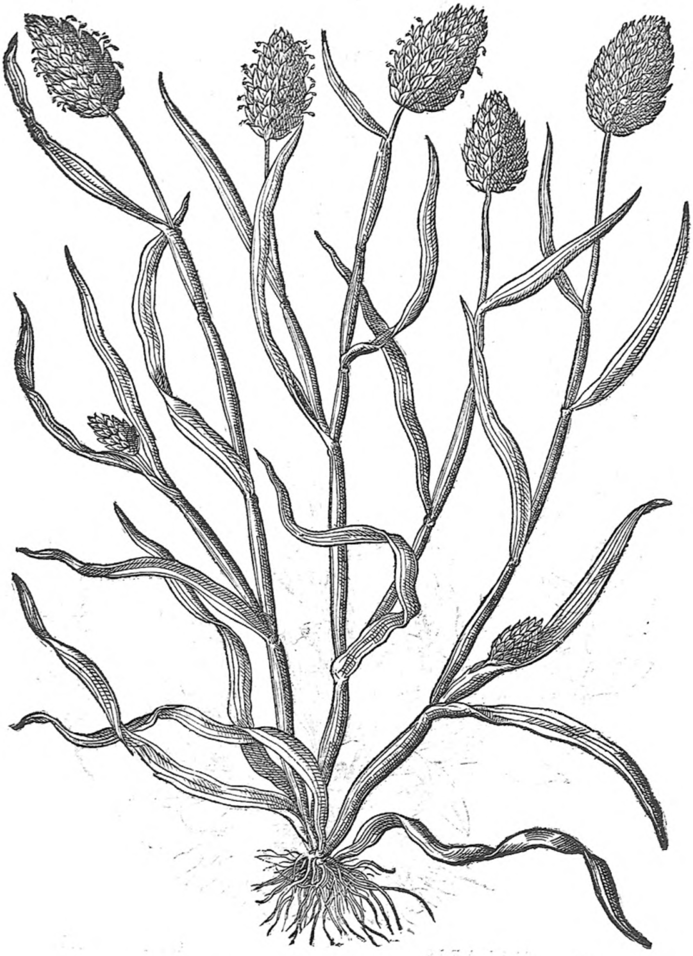

Ἐρυθρόδανον. RVBIA. CAP. CXLIII.

Meum non legit concluſa.

ERythrodanum radix rubra eſt,qua tinguntur lanæ. Vna ſponte prouenit:altera ſeritur,ut in { The 60
bana Galliæ, } & Rauenna Italiæ: { in Caria } inter oleas, ut in aruis, ſolo creditur. Hanc non ſi-
ne quæſtu ſerunt: nanque maximum ex ea ſentiunt prouentum. Aſperi caules,& quadranguli,longi,
aparinæ non diſſimiles,robuſtiores, & multò prorſus maiores; foliis per interualla circum articulos,
ſtellatim decuſſatis. Semen eius rotundum, inter initia uiride,mox rubrum, poſtea cùm ematuruit,
nigrum: radix tenuis, longa, rubra. Vrinam ciet: qua de cauſa regio morbo opitulatur,pota cum a
qua mulſa: item iſchiadicis, & reſolutis. Craſſam, copioſamq́; urinam pellit,nonnunquam & ſangui
nē: bibentes tamen quotidie lauari oportet, { & excrementorū quæ reddūtur differentiā ſpectare. }
Aduerſus ſerpentium morſus, ramulos cum foliis vino bibere prodeſt. Semen ex aceto potum,lienē
abſumit.Impoſita radix trahit partus,menſes,ſecundasq́;. albæ uitiligini illita ex aceto medetur.

Concluſa in meo exemplari deſunt.

Rubia,

RVBIA SATIVA.

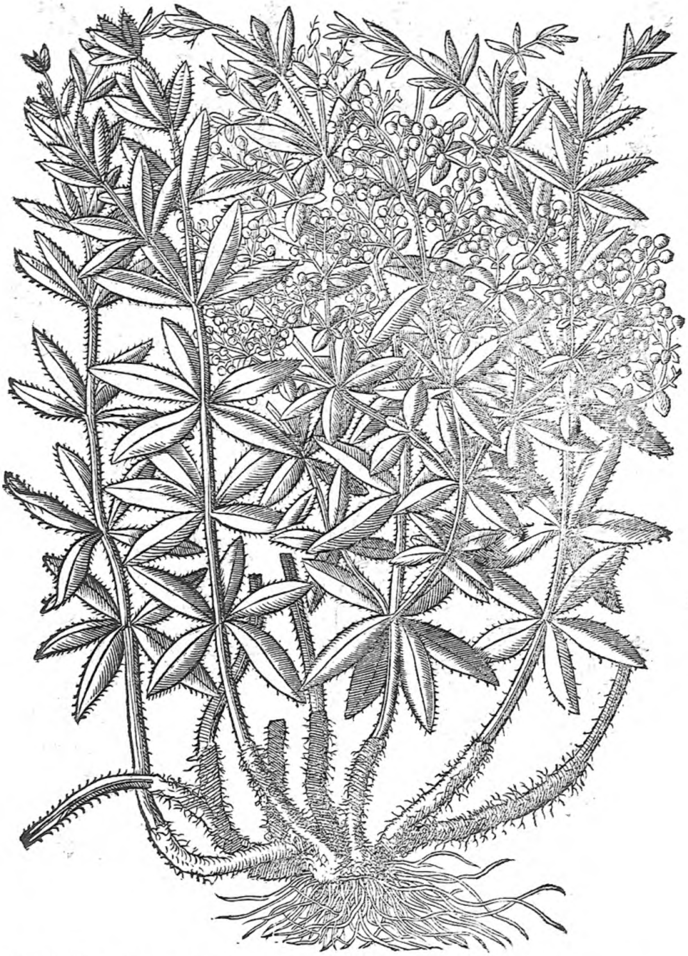

RVbia, quam Græci, Erythrodanum dicunt, duum eſt generum, alterum Agreſte, & ſponte naſcens: Alterum do-
meſticum, folijs maioribus, & longioribus, craſſioribusque caulibus. Hetruſcis Rubia nullis non cognita: neque Rubiæ cõſid.
medicis ſolùm, ac ſeplaſiarijs cognoſcitur: ſed etiam mulierculis, ac ruſticis, ijs præſertim, qui in locis habitant, vbi la-
nificio opera impenditur. quandoquidem inficiendis tingendisque lanis aptiſſima eſt. Quapropter ruſtici, & agreſtes mu-
lieres; quòd lanarum infectores Rubiæ quotannis plurimum emant, huius radices effodiunt, & vendunt. vnde tantum
quæſtus faciunt, vt ſibi ſuisque victum ſuppeditent. Mittit hanc abunde Hetruria, precipuè Senenſis ager. Expetuntur
folia noſtratibus mulieribus, quòd aſperrima ſint, ad ſtannea vaſa detergenda: ſiquidem mirum dictu quam pulcherrimè
niteſcant, quæ Rubiam fuerint experta. De ea autem diſſerens Plinius libro 19. cap. 3. In primis, inquit, Rubia tin-
gendis lanis, & corijs neceſſaria. Laudatiſſima Italica, & maximè ſuburbana, & omnes penè prouinciæ ſcatent ea.
Sponte prouenit, ſeriturque ſimilitudine eruiliæ: Verùm ſpinoſus ei caulis; geniculatusque hic eſt, quinis circa articulos in
orbe folijs. Semen eius rubrum eſt. Inuenio apud quoſdam morbum regium ſanari hoc frutice, etiam ſi adalligatus ſpe-
ctetur tantùm. Rubiæ meminit Galenus libro 6. ſimplicium medicamentorum, vbi ſic ſcribit. Eſt autem Rubia tincto- Rubiæ vires ex Gal.
rum radix acerba, & guſtu amara. Itaque quæcunque agere dictum eſt ſuperiore libro, vbi in vnum eiuſmodi coiuerint

facultates,

RVBIA SYLVESTRIS.

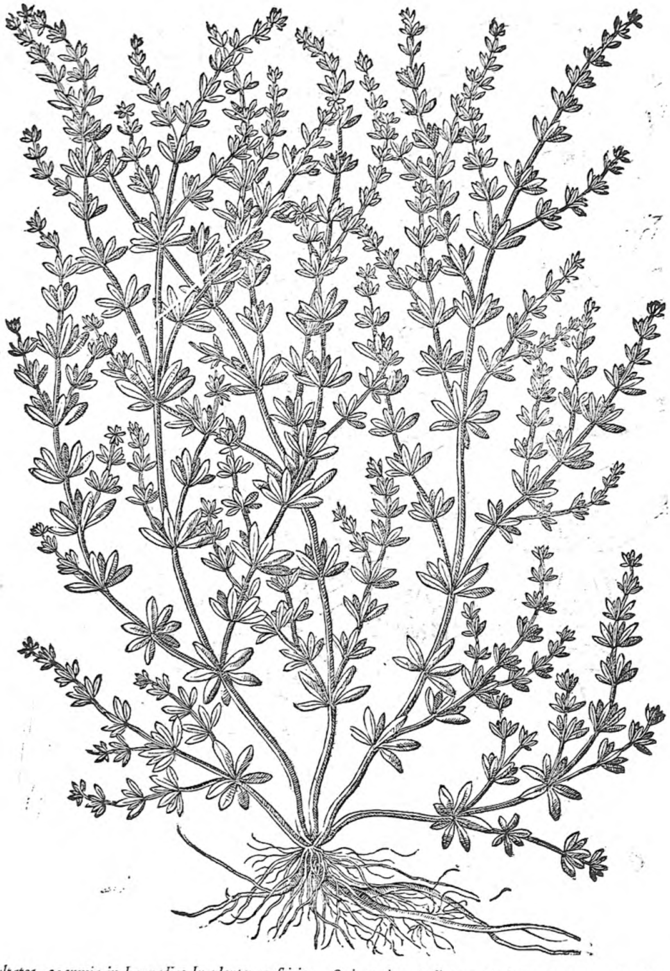

facultates, ea omnia in hac radice luculenter conſpicies. Quippe cùm & lienem, & iecur expurget, & vrinas craſſas, multasque, ac nonnunquam etiam ſanguinolentas vacuet. Quin & menſes ciet, ac mediocriter quæ exterſionem poſtulant, extergit: proinde vtiligines albas cum aceto illita iuuat. Sunt qui eam iſchiadicis, hoc eſt, coxendicum doloribus afflictis, & reſolutis, in potu cum melicrato exhibeant. Id ἐρυθρόδανον *Græcè dicitur, quod Erythrodanum, & Rubia Latinè: Paue, Fue alſabagin, Arabicè: Erythrodano, & Rubbia, Italicè: Ferberroet, Germanicè: Ruuia, Hiſpanicè: Garance, Gallicè.*

Λογχῖτις. LONCHITIS. CAP. CXLIIII.

Cōcluſa meū exemplar nō hēt, ſed meū habet, & pro ſitientibus legit. ἐν ἰκμαῖς. i. humectis.

LOnchitis folia habet porri, latiora, rubentia, plurima, ad radicem circunfracta, ueluti in terram procumbentia, pauca in caule: in quo flores, ceu galericuli, hiantibus comicis perſonis ſimiles, nigri, & è rictu albam exerentes uelut linguam, quæ ad labrum inferius ſpectet. ſemen inuolucris clauſum lanceæ ſimile, triangulum: unde ſibi cognomentum arrogauit. radix dauci. { Naſcitur in ſitientibus, & aſperis. } Radix ex uino pota urinam ciet.

LONCHITIS ASPERA MAIOR.

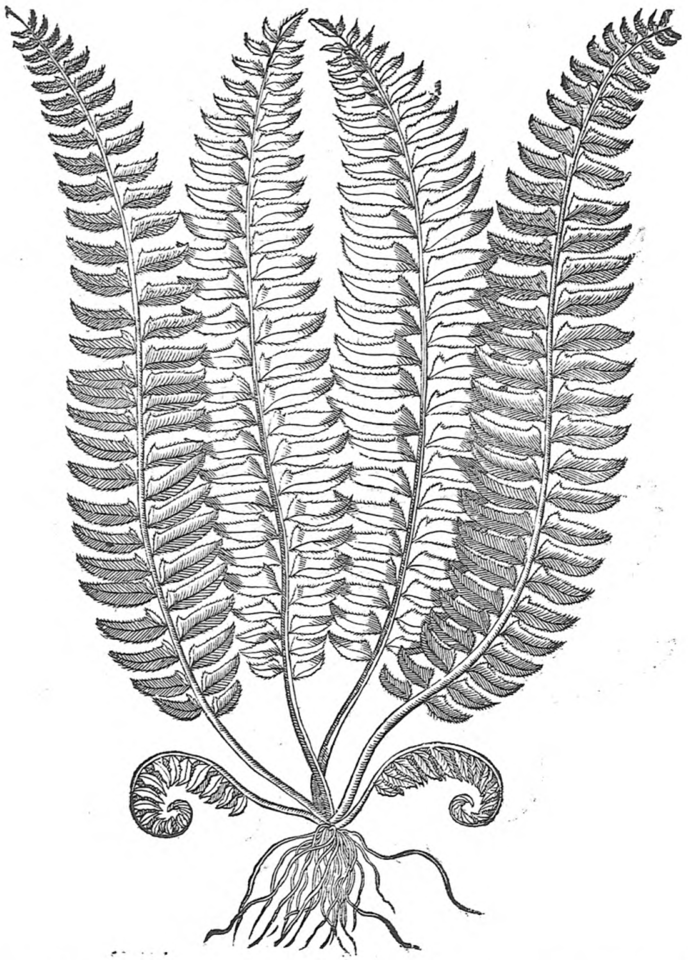

Λογχῖτις ἑτέρα.

LONCHITIS ALTERA. CAP. CXLV.

ALtera eſt Lonchitis, quam aliqui aſperam lonchitim dicunt: folia ſcolopendrii emittit, ſed aſperiora, maioraque, ac multò magis diuiſa. Vulneribus mirum in modum prodeſt, in eiſque inflammationes excitari non patitur. Pota ex aceto lienem abſumit.

ETſi in compluribus Italiæ, ac Germaniæ montibus, alijsq́; aſperis, & aridis locis diu multumq́; perquiſiuerim primum Lonchitidis genus: ipſum tamen hactenus mihi non licuit reperire, neque etiam ab alijs inuentum videre. Cæterùm aſpera lonchitis, de qua cum Bartholomeo à Maranta Venuſino iam dudum mihi longa fuit contentio, folio eſt Scolopendrij proximo, longiore tamen, ac magis diuiſo, & ad polypodij faciem potius accedente, ſpithamæ longitudine, vtrinque diſparibus inciſuris diſſecto, tenuibus, aculeatisq́; denticulis ſerrato, & ubique aſpero, unde illi nomen. Caulem nullum profert, neque flores, neque ſemen, quemadmodum polypodium, & aſplenum, quorum imaginem refert. Radice ni- Lonchitis cõſideratio.

LONCHITIS ASPERA MINOR.

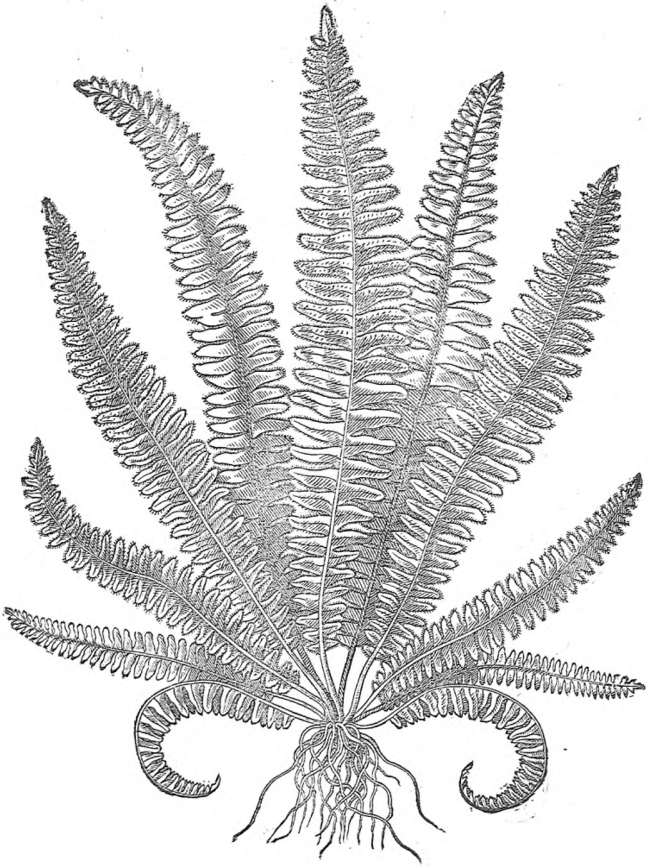

titur multiplici, tenui, ſubrubricante perinde ac in Phylliti. In Italia quibuſdam tantùm naſcitur locis ijsq́; humectis, ac
vliginoſis: ſed alibi nuſquam a me uiſa eſt. Duo eius vidimus genera. Maius quod ad me primum miſit uir clariſſimus Lu-
cas Ghinus: & minus, quòd à Iacobo Antonio Cortuſo Patauino ſum conſequutus; in quo nihil deſiderari poteſt. Eſt
quoque altera planta, quam Maranta aſperam Lonchitim eſſe legitimam contendebat, quam nos PSEVDOLONCHITIM
vocamus, cùm iam Marantæ ipſius ſententia opinione à nobis adeò firmis rationibus ſit exploſa, ut nihil prorſus illi ſit ar-
gumenti reliquum, quo ſe tueri poſſit. Qui rem omnem audire cupiunt, legant Epiſtolas noſtras medicinales. De prima
Lonchitide diſſeruit Plinius libro 25. cap. 11. vbi ſic inquit. Lonchitis non, vt plerique exiſtimauerunt, eadem eſt, quæ
xyphion, aut phaſganion, quanquam cuſpidi ſimilis ſemine. Habet enim folia porri rubentia ad radicem, & plura quàm
in caule, capitula perſonis comicis ſimilia, paruam exerentibus linguam, radicibus prælongis. naſcitur in ſitientibus.
Lonchitidis *Hactenus Plinius, qui horum pleraque à Dioſcoride mutuatus eſt. Lonchitidis vtriuſque meminit Galenus libro 8. ſim-*
uires ex Gal. *plicium medicamentorum, ubi de earum viribus ita ſcribit. Lonchitis, eius videlicet, quæ ſemen habet triangulare, fi-*
gura lanceæ ſimile, radix potiſſimùm quodammodo ſimilis eſt radici dauci: proindè vrinam ciet. Porrò eius, quæ ſcolo-
pendriæ ſimilia habet folia, ea ad glutinanda vulnera idonea ſunt uiridia, ſed ſicca cum aceto pota, lienes induratos ſanant.
Nomina. *Λογχῖτις vt Græcis, ita etiam Lonchitis Latinis, & Lonchite Italis vocatur.*

PSEVDOLONCHITIS ASPERA.

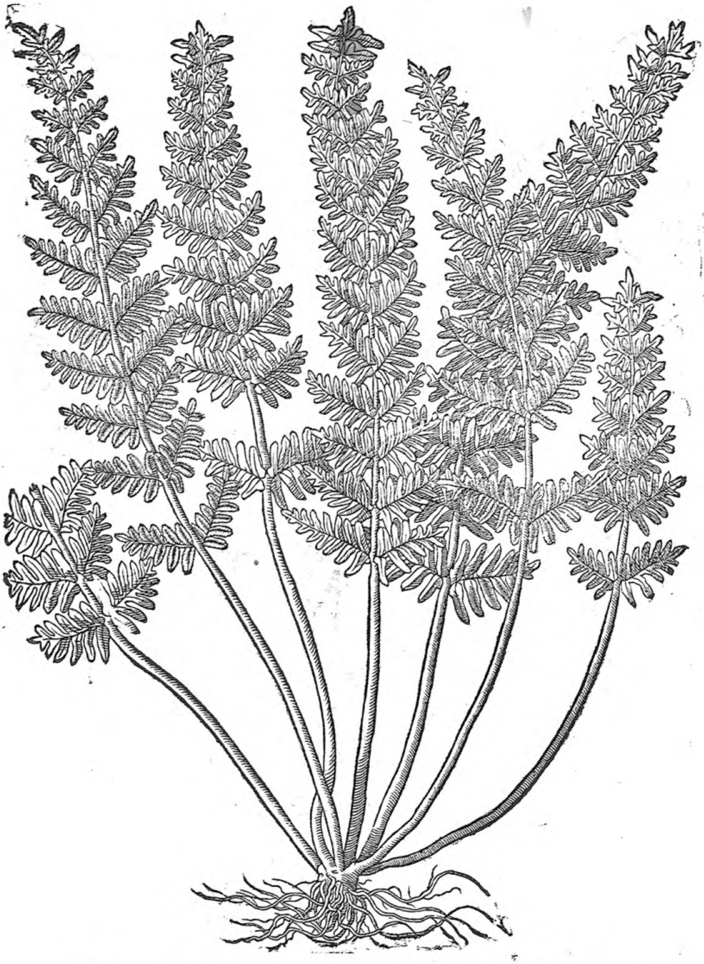

Ἀλθαία. ALTHAEA. CAP. CXLVI.

ALthæa, quam alij Ibiſcum uocant, in ſylueſtrium maluarum genere eſt, cui folia ut cyclamino rotunda, lanugine caneſcunt: flore roſaceo †: bicubitali caule: radice lenta, intus alba. Althæa appellatur, quòd inter primas ſit utilis, & pluribus polleat remedijs. Decocta enim in uino aut aqua mulſa, & per ſe cum imponitur tuſa, efficax eſt contra vulnera: item ad ſtrumas, parotidas, abſceſſus, mammarum inflammationes, fracta ſedis, inflationes, neruorum rigores: ſiquidem diſcutit, & excoquit. rumpit, & ad cicatricem perducit. Cocta, ut dictum eſt, adiecto ſuillo adipe, aut anſerino, te rebinthinave, ut malagmatis lentor fiat, faciet ad vuluæ inflammationes, præcluſioneſque, in peſſis ſubdita. Decoct um eodem fungitur munere: onera uuluæ, reliquiaſque à partu extrahit. Decoctæ radicis ſuccus ex uino potus, ſuccurrit urinę difficultati, calculoſorum cruditatibus, dyſentericis, iſchiadicis, tremulis, ruptis. dentium mulcet dolorem, cum aceto decocta, colluto inde ore. Viride ſemen ſiccumque tritum, vitiligines in ſole cum aceto perunctas emendat. Eodem cum oleo & ace

† Orib. legit τρίπηχον. i. tricubitali. meum verò exéplar legit. πηχαῖον .i. cubitalem.

ALTHAEA.

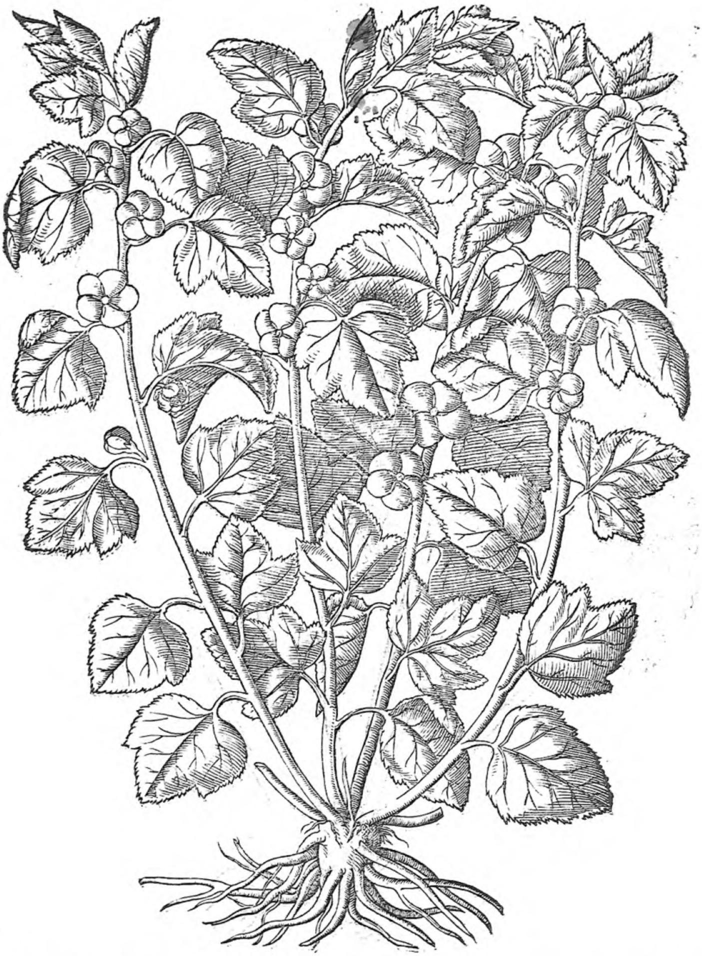

to perunćti, a venenatis non feriuntur. valet contra dyſenteriam, & ſanguinis reiećtiones, aluiq́; profluuium. In poſca; aut vino decoctum bibitur, contra omnes veſparum, apum, ſimiliumq́; aculeatos ictus. Foliæ cum olei momento, morſibus, & igni ambuſtis illinuntur. Conſtat aquam, trita radice addita, ſub diuo addenſari.

Althææ conſideratio.

ALthęa a Latinis poſſet Medica ſimpliciter dici, quoniam ab ἀλθαίνω, quod Gręcis mederi ſignificat, etymon habere videtur. Quocirca meritò ſcriptum reliquit Dioſcorides, Althęam id nomen traxiſſe à multitudine remediorum, & frequenti eius vſu. Et vulgaris herba eſt, nullisque non cognita. Latini hanc Ibiſcum nominant. Italis verò, corrupta a Latinis appellatione, & prępoſita malua, quòd cum ea quandam habeat cognationem, compoſito nomine Maluauiſco vulgò vocatur. Althæam memoriæ prodidit Theophraſtus lib. 9. cap. 19. de plantarum hiſtoria, vbi de ea diſſerit ijs verbis. Et radicem Ibiſci aquam poſſe addenſare aiunt, ſi tritam iniceris, ſub diuoq́; humorem poſueris. Conſtat Ibiſcus folio maluę maiori, piloſiorique: caule molli: flore luteo: radice neruoſa, alba: fructu maluæ. caulis quoque guſtu maluam reddit. Vſus eius ad rupta, & tuſſes è vino dulci, & ad vlcera in oleo. Aliam quandam ſi carnibus con-

coquas, in

ALTHAEA ALTERA, SIVE ABVTILON AVICENNAE.

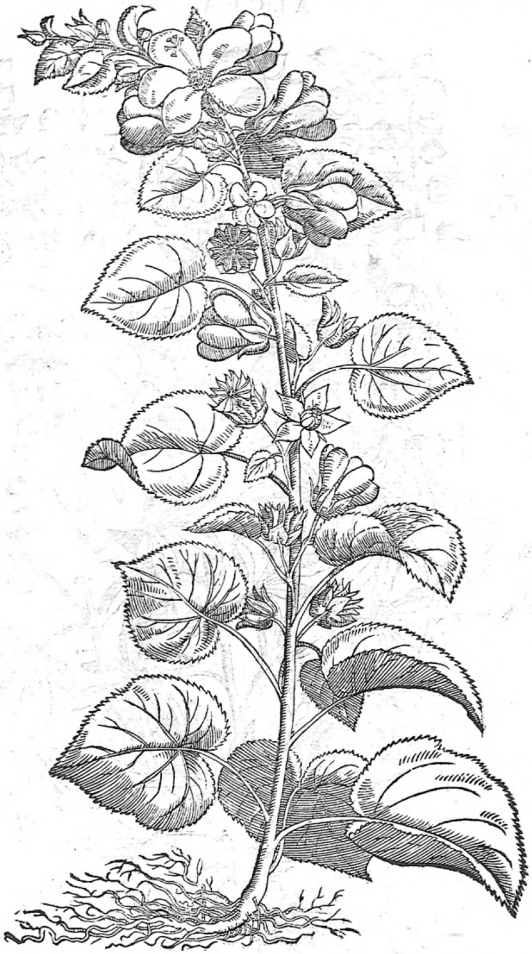

coquas, in idem aggregare, ac veluti conglutinare poſſe affirmant: alias vim attractoriam poſſidere, modo magnetis lapidis, atque ſuccini. hæc in inanimatis. hactenus Theophraſtus. At ego flore luteo me nunquam Althæam vidiſſe recordor. Roſeo flore facit eam Dioſcorides. verum coloris non meminit. Eſt & planta, quam quidam Althæam alteram Theophraſti, quidam verò ABVTILON *Auicennæ eſſe cenſent. Atqui nos neque his, neque illis ſubſcribimus. cum neque vni, neque alteri (quantum mea fert opinio) correſpondeat. Verùm non ob id prætermittere libuit, quin eius hìc imaginem adderemus, vt etiam aliorum iudicium eſſe poſſit, & vt eius quoq; innoteſcat facultas. Siquidem experimento conſtat ſemine epoto ſeſquidrachmæ pondere ex vino, calculos in renibus frangi educiq;, Vrinas eijci, & dolores finiri. Meminit Ibiſci Galenus libro 6. ſimpl. medic. vbi eius vires ita deſcripſit. Ebiſcus, ſiue althæa (eſt autem malua agreſtis) facultatem habet digerendi, laxandi, phlegmone leuandi, mitigandi, concoquendi difficilia coctu tubercula. Radix porrò eius, & ſemen cętera quidem ſimiliter agunt, vt herba viridis, ſed tenuiorum partium, magisq; exiccatoriam, ad hæc magis exterſoriam quàm illa facultatem oſtendunt, vt & vitiligines detergant, & ſemen renum calculos confringat. Radicis verò decoctum dyſenteriæ, alui profluuio, & ſanguinis reiectioni vtile eſt, nempe cùm adſtringentem quandam facultatem poſſideat. Planta quæ Græcis ἀλθαία, ἰβίσκος, & ἐβίσκος, Latinis Althęa, Ibiſcus, ſeu Ebiſcus nominatur: Mauritanis, Chitini, Chathmi, ſiue Chathmie, & Roſa zaueni: Italis, Maluauiſco: Germanis, Ibiſch, & Heyluurtz: Hiſpanis, Hierua cannamera, & Marmaie: Gallis, Guimauues.*

Althææ vires ex Gal.

Nomina.

ALCEA.

Ἀλκέα. **ALCEA.** CAP. CXLVII.

ALcea ſylueſtrium maluarum generi aſſignatur. folia habet diuiſa, verbenacæ proxima: caules tres aut quatuor cortice cannabino veſtitos: florem roſæ, paruum: radices albas, latas, quinque 60
aut ſex, cùm plurimùm cubitales. Quæ cum vino, aut aqua potæ, dyſentericis, ruptisq; medentur.

Alceæ conſideratio.

ALceam hodie paſſim ferè in Italia aliqui Biſmaluam alij Maluam ſylueſtrem, nonnulli etiam Maluauiſcum agreſtetis, ranunculi modo. Naſcitur in incultis, campeſtribus, & agrorum, ſcrobiumque marginibus, iuxta ſepes, vias, ac ſetum emolliendos. Alceę hiſtoriam ſcribit Plinius libro 27. cap. 4. in qua adeò cum Dioſcoride concordat, vt ex eo hiſtoriam totam tranſcripſiſſe videatur: Peculiariter autem Alceam prætulit ad ſpaſticos; tremulos, & Opiſthotonos, vbi eius radix ex mulſa propinetur. quinetiam impoſitam ad collectiones diſcutiendas commendauit: Porrò Alceæ peculiari capite

liari capite meminiſſe Galenum non reperio, niſi hanc ſylueſtrem maluam appellauerit, dum maluæ facultates libro 7. ſimplicium medicamentorum deſcribit, his uerbis. Malua ſylueſtris quidem digerentis paululùm, & emollientis leuiter eſt facultatis. Hortenſis uerò quantò plus habet aqueæ humiditatis, tantò facultate imbecillior eſt. Fructus eius tantò ualidior eſt, quantò & ſiccior. hæc Galenus. Cæterùm Paulus ſeorſum Alceam retulit libro 7. ubi ſic inquit. Alcea ſylueſtris maluæ genus eſt. In uino pota dyſenteriæ, & eroſionibus medetur, potiſſimùm eius radix. Huic herbæ nomen Græcum, ἀλκία: Latinum, Alcea: Italicum, Biſmalua, Malua ſaluatica, & Buon uiſchio: Germanicum, Sigmars kraut: Hiſpanicum, Malua de Vngria, & Malua monteſina: Gallicum, Bimaue.

Alceæ uires ex Paulo.

Nomina.

Κάνναβις. CANNABIS. CAP. CXLVIII.

CAnnabis ſatiua planta magni in uita uſus ad robuſtiſſimos funes factitandos: foliis fraxini, graui odore: caulibus proceris, inanibus: ſemine rotundo. quod largiore cibo genituram extinguit. Succus ex ea recente conuenienter aurium doloribus inſtillatur. Syluestris cannabis uirgas fert althææ ſimiles, minores, nigriores, & aſperiores, cubiti altitudinem æquantes: folio ſatiuæ, nigriore, &

CANNABIS.

aſperiore: flore lychnidis, ſubrubro: ſemine, & radice althææ. Decocta radix, illitu inflammationes mulcet, tumores diſcutit, tofos articulorum diſſipat. Huius cortex torquẽdis funibus accõmodatus.

Cannabis cõſideratio.

CAnnabis ſatiua planta eſt adeò uulgaris notitiæ apud omnes Europæ nationes, ut omnino ſuperuacuum ſit eius faciem uerbis repræſentare. Quæ etſi uulgaris admodum ſit planta, eſt tamen magni in hominum vita vſus, non ſolum ad robuſtiſſimos funes parandos, quibus in fabricis magnis ad ſubſtinenda, trahendaq; ingentia pondera, & nauigia regenda utimur, ſed etiam ad lintea conflanda, è quibus infima plebecula indumenta, aliaq; multa ſibi parat. Inuiſa tamen furibus, & latronibus, quòd cannabis tanta aduerſus eos ſit facultas, vt non ſolùm huic plantæ adalligati ſua ipſorum malefacta detegant, & ore proprio patefaciant, ſed quòd etiam ſubinde ſinanche cannabina affecti, ſuffocentur penduli. Ea ſimplici adoleſcit caule, ſed in marem & fœminam diſtinguitur. Mas plures è caule fundit ramos, arbuſculæ ſpeciem referens; adeò vt non deſint, qui è ſtipite carbones faciant, ad bombardarum puluerem parandum. Fœmina longè tenuiores caules edit, nullis ramis brachiatos, nulloque ſemine prolificat, folia vtriſque fraxini, ſed minora, & graciliora, ſenſimque ſerrata, atque in mari maiora ſpectantur, & nigriora quina, ſenaue ex vno pediculo prodeuntia. Radice nititur vnica, ſed fibroſa. Sylueſtrem autem quanquam à multis in Italia prouenire dicatur; paucos tamen eſſe puto, qui legitimam oſtendant. Mihi certè hactenus legitimam videre non licuit. Cæterum ſatiuæ ſemen in cibis ſumptum planè contrarium efficit in gallinis, & in nobis: ſiquidem largius commanducatum nobis genituram extinguit: gallinas verò ouiferaciores reddit. Experientia enim compertum habeo, gallinas, quæ hyeme, quo tempore algoris ſæuitia rarò oua parere ſolent, Cannabis ſemine veſcuntur, numeroſiore ouorum partu gaudere: id quod frequenti cantu ſuo declarant. Illud præterea mihi non abierit indictum, quòd Cannabis recentis decoctum, expreſſa deinde fortiter herba, terreſtrium lumbricorum cauernulis inſperſum, ſtatim eos euocat. Quod piſcatoribus acceptum referendum eſt, qui hoc ingenio vermiculos capiunt ſuis hamis infigendos. Verùm non modò terrenos vermes euocat Cannabis decoctum, & ſuccus eius expreſſus, ſed etiam (vt Plinius libro 20. cap. 23. author eſt) vermiculos, & quodcunque animal in aurem intrauerit, eijcit. Hinc itaque quiſpiam conijcere poteſt, eius facultatem ad interaneorum vermes haud imbecillem fore. Cannabis decoctum auxiliatur ſolutæ iumentorum aluo, quòd coagulandi vim habeat. Quinimò non deſunt, qui foliorum puluerem dyſentericis propinent. Radix in aqua decocta, & illita contractos articulos emollit, item podagras, & ſimiles articulorum impetus. Ambuſtis quoque recens vtiliter illinitur, ſed ſæpius amouenda, & iterum admouenda eſt, ne exiccetur. Id præſtabit commodius, ſi recens in mortario tundatur cum recenti butyro, & ſubinde applicetur. Equorum tineas, quæ intra ſedem hærent, ſuccus, aut decoctum infuſum eijcit. Cannabis vires ex Gal. *Cannabis meminit Galenus libro 7. ſimplicium medicamentorum, ſic inquiens. Cannabis ſemen flatus diſcutit, adeòque deſiccat, vt ſi pluſculum edatur, genituram exiccet. Sunt qui ex eo viridi ſuccum exprimentes ad aurium dolores ab obſtructione, vt mihi videtur, natos vtantur. Et libro primo de alimentorum facultatibus, idem de Cannabi ita ſcribit. Non quemadmodum planta ipſa cannabis vitici quodammodo eſt ſimilis, ita ſemen ſemini facultate eſt ſimile: ſed plurimùm ab eo diſſidet, vt quod concoctu eſt difficile, ſtomachoq; ac capiti noceat, prauique ſit ſucci. Sunt tamen qui eo quoque frixo cum alijs tragematibus veſcantur. Tragemata autem voca ea, quæ poſt cœnam, voluptatis inter bibendum excitandæ gratia manduntur. Multum autem calefacit: ideoq; ſumptum paulò largius caput ferit, vaporem ſurſum ad ipſum mittens, calidum ſimul ac medicamentoſum. hæc Galenus.* Mulierum error. *Ex quibus liquidò apparet, quàm grauiter errent mulieres, & præſertim in Germania quæ pueris comitiali morbo laborantibus Cannabini ſeminis decoctum exhibent. quo tantùm abeſt, vt morbum curent, vt etiam eius augendi occaſionem præbeant.* Nomina. *Quæ planta* κάνναβις *Græcè, Cannabis item Latinè dicitur: Arabicè, Scebedenegi, & Canab: Italicè, Canape: Germanicè, Zamer hanff: Hiſpanicè, Canhamo: Gallicè, Chanure.*

Ἀνάγυρις. ANAGYRIS. CAP. CXLIX.

ANagyris frutex eſt arboris inſtar, perquàm grauis odore: foliis viticis, uirgiſq;: flore braſſicæ: ſemen in corniculis non breuibus gignit, ſubrotundum, firmum, uerſicolori facie, ſimile renibus, quod dureſcit uua matureſcente. Tenera folia trita tumores illitu reprimunt: ſi partus hæreat, & ſecundæ, menſeſque morentur, drachmæ pondere bibuntur in paſſo: ſic & ſuſpirioſis dantur, & contra capitis dolores in uino. difficulter parientibus adalligantur, ita ut a partu ſtatim auferantur. Radicis cortex concoquendis, diſcutiendiſque adhibetur. Semen commanducatum uomitiones uehementer ciet.

Quantita

ANAGYRIS.

Qvamuis veteres vnius tantùm Anagyris meminerint; duo tamen in Italia viſuntur genera. Maius in Apulia frequentiſſimum naſcitur, & eo Campaniæ tractu, quo Terracina itur Fundum ad Tyrrheni litus: folijs vitici proximis: flore braſſicæ racemoſo: fructu hortenſi ſmilacis ſimili, amplioribus tamen, & breuioribus, paulò ſiliquis incluſo, colore purpuraſcente, vſqueadeò duro, vt aqua macerato, ſua in pertinaci duritie conſiſtat. Minus, quod rura Tridentina vulgò vocant Eghelo, maio & iunio menſibus grato in montibus ſpectaculo floret. Micat enim aureo flore, alteri omnino ſimili, odore tamen ingrato. Hinc cornicula prodeunt geniſtæ æmula: in quibus ſemen continetur eiuſdem geniſtæ magnitudine, ſed oblongum, phaſeoli modo, colore ſubnigro. Quod comedentes quandoque ignari paſtores, veluti legumina, crebris adeò vomitionibus afficiuntur, vt nonnunquam viderim ego quoſdam, qui ſanguinem vſque euomuerunt. Materies ligni duriſſima, quæ guaiaci modo exterius lutea eſt, interius verò nigra. Incorrupta diu durat: proinde vinitores ex Anagyri palos factitant ſuſtinendis vitibus aptiſſimos, hosq; cæteris præferunt ex alijs arboribus factis. Quin & ſagittarij ex ea validiſſimos arcus conficiunt. Hac planta ſcatet vallis Anania, ac vniuerſus Tridentinus ager. Cæterùm non deſunt è recentioribus herbarijs haud obſcuri nominis (quorum opinionem tuetur Conradus Geſnerus Tigurinus vir magnæ lectionis in ſuo libro animalibus dicato) qui putant, ac potius pro certo affirmant, alterum Anagyris genus, quod in montibus Tridentinis vulgari ſermone Eghelo appellari ſuprà diximus, eam ſine controuerſia arborem eſſe, quam Plinius libro 16. cap. 18.

Anagyris cõſideratio.

Opinio reprobata.

ANAGYRIS ALTERA.

*cap. 18. Laburnum vocat, vbi ita ſcribit. Aquas odere cupreſſi, iuglandes, caſtaneæ, laburnum. Alpina & hæc ar-
bor, nec uulgò nota: dura ac candida materie: cuius florem cubitalem longitudine apes non attingunt. Ex ijs Pli-
nij uerbis abundè, ni fallor, cognoſcitur, quòd ut falſa, reprobanda ſit illorum opinio. Siquidem Laburni materies à Pli-
nio candida deſcribitur: non contrà medullitus nigra, corticetenus lutea, in modum Guaiaci, qualis Egheli uocatæ mate-
ries planè cernitur. Præterea eghelus arbor eſt omnibus ferè cognita, quòd frequentiſſima in ſyluis reperiatur: non ea qui-
dem uulgò incognita, ut de Laburno refert Plinius. Ad hæc Egheli flores, qui in arbore racemorum inſtar pendent, pal-
mi longitudinem non excedunt: quos tamen Laburno Plinius cubitales reddidit. Illud inſuper experientia compertum ha-
beo (etſi contrarium aſſerat Geſnerus) quòd apes Egheli flores attingunt, nec eos aſpernantur. Hæc nimirum ſunt, quæ,
meo quidem iudicio, refragantur tum Geſnero, tum omnibus ijs, qui cum eo hac in re ſentiunt. quinetiam oſtendunt, quàm
magna ſit differentia inter Laburnum & Eghelum. Hanc tamen plantam idem Geſnerus montani cytiſi genus eſſe cenſet,
argumento quòd folia ferat terna ueluti cytiſus, quodq; cytiſi modo ſit apibus ingrata. Sed is (pace viri eruditi dixerim)
in hoc maximè hallucinatus deprehenditur, Marci Varronis, Columellæ, & Plinij teſtimonio: ut qui inter cætera ſeri iu-
beant iuxta aluearia cytiſum, quòd huius flore magnopere delectentur & alliciantur apes. Hoc ſimiliter teſtatur Galenus
libro primo de antidotis, ubi cytiſi hiſtoriam & uires deſcribit. Et miror certè, Geſnerum illa non uidiſſe, quæ tamen de-
buerat,*

bucrat, ſi omnes, qui extant in Europa, libros perlegit, vt perlegiſſe conijcitur ex Bibliotheca, quam edidit. Quare equidem non poßum non in ea perſtare ſententia, quam iampridem habui de planta Eghelo uocata, cùm nulla ſit firma ratio, quæ me cogat illorum ſubſcribere iudicio, qui eam Laburnum Plinij eſſe exiſtimant. Quantum igitur ego ſentio, Eghelus erit Anagyris minor, aut Anagyris montana, ſi ita nobis liceat eam nominare. Nanque non ſolùm folijs, floribus, corniculis, ſemine & omnibus denique notis Anagyrim prorſus æmulatur, vt eius effigies, quam hìc damus, pulchrè demonſtrat; ſed etiam uiribus & odore, utpote qui in tota planta teter & grauis admodum ſentiatur. Anagyris vires memoriæ prodidit Galenus libro 6. ſimplicium medicamentorum, his verbis. Anagyrus frutex eſt grauiter olens, & acris, digerentis, excalfacientiſq; facultatis. Anagyris vires ex Gal. *Sed folia etiàmnum uirentia, cùm propter humiditatis admiſtionem minus ſint acria, idcirco tumentia reprimunt. At ſiccata incidentis ſunt, exiccantiſq; valenter facultatis. Similem fere facultatem habet radicis eius cortex. Semen autem magis ſubtilium eſt partium: ſed & uomitum prouocat. Planta quæ ἀνάγυρις Græcis, Anagyris etiam Latinis dicitur: Anagiri, Italis.* Nomina.

CEPAEA.

Κηπαία.

CEPAEA. CAP. CL.

CEpæa portulacæ ſimilis eſt, ſed nigriora habet folia, & radicem tenuem. Folia in uino pota vrinæ ſtillicidio, & ueſicæ ſcabie laborantibus opitulantur. maximè id præſtat, ſi cum decocto radicum aſparagi eius, quem myacanthon, hoc eſt, corrudam uocant, bibatur.

Cepææ conſideratio.

CEpæam, quam antea in noſtris comentarijs Italica lingua conſcriptis, ingenuè confeſſus eram me nondum comperiſſe, aut ab alijs compertam vidiſſe, hoc tempore Venetijs ad me miſit Ioannes Odoricus Melchiorius Tridentinus medicus pro ætate ſua non imperitus, reiq; herbariæ non ignarus, mei adeò ſtudioſus, vt ſi aliud non eſſet, hoc nomine tantùm mihi plurimùm diligendus ſit, atque etiam in filium habendus. Ad Cepæam hanc redeo. Ea ſanè mihi viſa eſt ita ad amuſſim Dioſcoridis deſcriptioni reſpondere (id quod eius pictura, quam hìc damus, graphicè oſtendit) vt non dubitandum putem, quin hæc ſit vera ac legitima Cepæa.

Cepææ vires ex Paulo.

Huius, quod equidem legerim, Galenus non meminit in ſimplicium cenſu. Veruntamen Paulus eius mentionem fecit libro 7. inter ſimplicia, vbi eam retulit his verbis. Cepæa portulacæ ſimilis eſt. Folia ipſius contra veſicæ ſcabies vtiliter bibuntur. Radix cum aſparago, quem myacanthinum, hoc eſt, corrudam appellant, pota, vrinæ ſtillicidia, quæ ex obſtructione fiunt, abigit.

Nomina.

Κηπαία vt Græcis, ita Cepæa Latinis, & Cepea Italis appellatur.

ALISMA.

Α'λισμα.

Ἄλισμα. ALISMA. CAP. CLI.

ALiſma, alii Damaſonion appellant: folia ei plantaginis, niſi anguſtiora eſſent, † laciniosa, conuexaque in terram: caule ſimplici, tenui, cubito altiore: capitibus thyrſi: flore tenui, candido, ⸢ palleſcente: radicibus tenuibus, ut veratri nigri, acribus, odoratis, modicè pinguibus. ⸣ aquoſos amat tractus. Radix, ſi drachma vna, aut altera bibatur, his conuenit [a], qui leporem marinum deuorarunt, aut à rubetis ranis demorſi ſunt, aut opium hauſerunt: torminibus, atque dyſenteriæ, per ſe, aut cum pari modo [b] ſeminis dauci, potui datur, conuulſis, & contra uitia uuluæ prodeſt. Herba ſiſtit aluum, menſtrua pellit, tumores illita mitigat.

Cōcluſa meū exemplar nō habet, nec Orib. legit.

a πρὸς τοὺς λαγὼν θαλάσσιον καὶ τοὺς φρῦνον. i. his qui lepore vorarunt, vel ranam rubetā.

b Meū. σὺν ἴσῳ δαύκῳ. i. cum pari dauco.

QVanquam affirmat Ruellius, cui etiam Fuchſius ſubſcribere videtur, Aliſma ſibi cognitum eſſe, vocarique a nonnullis Paſtoralem fiſtulam, à quibuſdam verò Plantaginem aquaticam, tamen plantago hæc, quam etiam aliqui Barbam ſyluanam appellant, nullis notis cum Aliſmate conuenire deprehenditur. Siquidem Aliſma folia fert plantagini ſimilia, ſed anguſtiora, & in terram reflexa; caulem mittit ſimplicem, ac tenuem. Plantago autem aquatica folijs prodit plantagine maioribus, lancearum cuſpidum inſtar acuminatis, ſurſumq; ſpectantibus; multiplici caule, adnatis pluribus referto. Cum itaque ex ijs notis collatis conſtet, Aliſma, & Barbam ſyluanam inter ſe plurimùm differre, non temerè facere videor, quod illorum ſententiæ non auſim adſtipulari. Porrò plantam, quam hic pro Aliſmate depingi curauimus, mihi primùm Pragæ oſtendit Adamus Leonorus, iuuenis ſpectatæ doctrinæ, & rei herbariæ ſtudioſus. Quod enim hæc pluribus, ni fallor, notis Aliſma repræſentet, meritò fit: vt iam non dubitem affirmare eam eſſe legitimum Aliſma aut genus Aliſmatis: qua re non piguit eius effigiem exhibere, vt aliorum quoque de ea ſit iudicium. præſtat ad ea omnia, ad quæ valere aliſma tradidit Dioſcorides, quo fit vt hæc planta Aliſma mihi perpetuò expleat, quouſque alia mihi ſeſe offerat, quæ certioribus notis Damaſonium (ita enim quibuſdam Aliſma vocatur) referat. Cæterùm duo Aliſmatis genera Plinius conſtituit libro 25. cap. 10. vbi de vtroque diſſerit his verbis. Aliſma inquit, alij damaſonion, alij lyron appellant. folia ei plantaginis, niſi anguſtiora eſſent, & magis laciniosa, conuexaque in terram, alias etiam venoſa ſimiliter: caule ſimplici, & tenui, cubitali capite thyrſi: radicibus denſis, tenuibus, vt veratri nigri, acribus, odoratis, pinguibus. naſcitur in aquoſis. Alterum genus eiuſdem in ſyluis, nigrius, maioribus folijs. hæc Plinius. Aliſma memoriæ prodidit Galenus libro 6. ſimplicium medicamentorum, ſic de eius viribus diſſerens. Damaſonium, aut Aliſma. De hac herba in tertio libro tradit Dioſcorides, quòd radix eius epota dyſenterias ſanet, & aluum ſiſtat, atque œdemata mitiget. Sed nos ea quidem experti non ſumus. Quòd autem conſtitutos in renibus calculos aqua, in qua decocta fuerit, pota comminuat, caſu experti ſumus. Ex quo liquet, quòd abſterſoriam quandam facultatem obtinet. Huius herbæ nomen Græcum ἄλισμα: Latinum, pariter & Italicum, Aliſma.

Aliſmatis conſid.

Aliſmatis vires ex Gal.

Nomina.

† Hæc uox non legitur in Græcis codicibus, neque ab Oribaſio refertur, neque etiam à Marcello vertitur. Vnde planè ſuſpicor, quòd Ruellius ita verbum hoc ex Plinio adiecit, vt reliqua etiam ex eodem reddidit.

Ὀνοβρυχίς. ONOBRYCHIS. CAP. CLII.

ONobrychis folia habet lentis, longiora paulò: caulem dodrantalem: florem puniceum: radicem paruam. naſcitur in vliginoſis, & incultis. Herba ſuapte ui, ſi trita illinatur, tubercula diſſipat. cum uino pota, ſtrangurias ſanat: illita ex oleo, ſudores mouet.

NAſcitur Onobrychis, Plinio libro 24. cap. 16. authore, circa fontes. Folia habet lentis, paulò longiora: florem rubentem: radicem exiguam, & gracilem. Sunt qui Onobrychin velint eam eſſe herbam, quam aliqui Rutam caprariam, alij Galegam uocant: nos verò vulgò Lauaneſe. Verùm hæc notis, quæ Onobrychi tribuuntur, haudquaquam reſpondere deprehenditur. quippe quæ folia ferat lentis quadruplo maiora, caulem plerunque bicubitalem, flores purpureos, & radicem non paruam. Vt hinc mihi planè videatur, quòd illorum opinioni nemo rectè poſſit, aut debeat adſtipulari. Onobrychidis vires tradidit Galenus libro 8. ſimplicium medicamentorum, ſic inquiens. Onobrychis rarefaciendi, digerendique vim obtinet: proinde folia eius virentis etiàmnum illita ad morem cataplaſmatis tubercula diſcutiunt: areſactæ verò, ſi cum vino bibantur, ſtrangurias ſanant. Quinetiam ſudores elicit cum oleo inuncta. Quæ ὀνοβρυχὶς Græcè, Onobrychis item Latinè, & Onobrichi Italicè uocatur.

Onobrychis conſid.

Onobrychis vires ex Gal.

Nomina.

HYPERICVM.

Ὑπερικόν, HYPERICVM. CAP. CLIII.

a Meũ exẽpl. πιτυΐνη ῥητί-νη. i. pineę reſinæ.

† Orib. non legit concluſa.

HYpericum alij androſæmon, alij corion, alij chamæpityn appellant, quoniam ſemen odore [a] reſinam imitatur: ſurculaceo frutice, dodrantali, rubeſcente: folio rutæ: flore luteo, † leucoio ſimili, { qui digitis attritus ſanguineum remittit, qua ex cauſa androſæmon cognominatur: } ſubhirſuta ſiliqua, & in rotundo oblonga, hordei magnitudine: ſemine intus nigro, reſinoſi odoris. gignitur in locis cultis, & aſperis. Vrinam cit, menſtrua pellit appoſitum: tertianis, quartanisque cum uino potum liberat. Semen quadraginta diebus hauſtum, iſchiadicis medetur. Folia cum ſemine illita, ambuſta ſanant.

ASCYRVM.

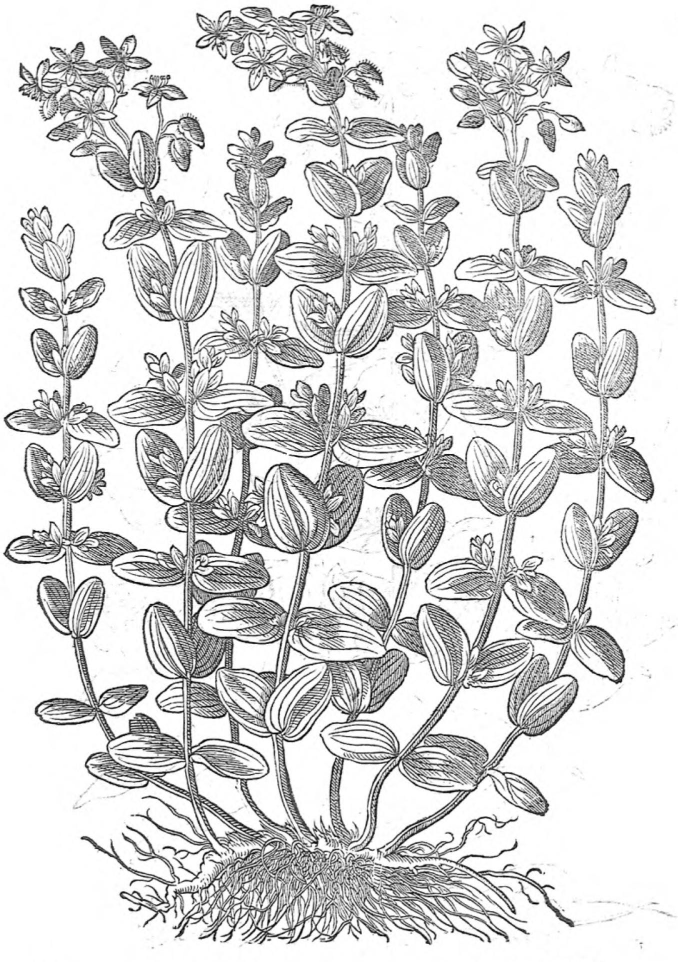

Ἄσκυρον. ASCYRVM. CAP. CLIIII.

60 ASCyron, ſiue aſcyroides, hyperici genus eſt, magnitudine diſtans, fruticoſius, maiores habens ramos, ſurculoſiores, rubenteſque; folia tenuia: flores luteos, & fructum reſinoſum, hyperico non abſimilem: cuius attritu digiti ferè cruentantur, qua de cauſa androſæmon vocauere. Vſus ſeminis ad iſchiadicos, potum in hydromelitis ſextario: nam bilioſa recrementa ampliſſimè detrahit. ſed aſſiduè dare oportet, donec ſanitati reſtituantur. Illinitur & ambuſtis efficaciter.

Ἀνδρόσαιμον.

ANDROSÆMVM.

Ἀνδρόσαιμον.

ANDROSAEMON. CAP. CLV.

† πεφοινιγμένος τὰ ῥαβδία. i. Virgis punicei coloris. ita leg. meum.

ANdroſæmon ab hyperico, aſcyroque differt, quòd fruticet, ramulis ſurculoſis, ac tenuibus: 60
† rubentibus uirgis, & folijs rutæ, triplo { aut quadruplo } maioribus, quæ trita uinoſo ſucco manant. complures alas habet in cacumine, vtrinque expanſas, pinnatasque: circa quas flores puſilli, luteí: & in calyculis ſemen papaueris nigri, inſigne lineis. Huius comæ tritæ reſinoſum odorem reddunt. Semen tritum drachmis duabus potum, bilioſa alui excrementa pellit. iſchiadicis maximè medetur: ſed à purgatione aquam exorbere oportet. Herba ambuſtis illita medetur, & ſanguinem cohibet.

CORIS.

Κόρις. CORIS. CAP. CLVI.

COris, quod aliqui hypericon uocant, frutex eſt folio ericæ, rubro pinguiore, ac minore, non altior dodrante [a], ſuauis, odoratus, acris. Potum ſemen menſes trahit, & urinas: contra phalangiorum morſus, iſchiadicos, & opiſthotonicos ex uino potum auxilio eſt; horroribus ex pipere, ſed opiſthotonicis ex oleo, aptiſſimè illinitur [b]. { Radix uino decocta potaque, defectis opem ferre creditur: ſed laborantem inter potandum quàm optimè cooperiri licet: ſiquidem corpus totum deſudabit, ex qua re priſtinam agilitatem recuperabit. }

a Δ᾽σπιθαμῆς. i. ori gratus. ita meum.
b Hæc omnia in meo exemplari non habentur.

HYpericum, Aſcyrum, & Androſæmum, eiuſdem planè generis plantæ (vt Dioſcorides inquit) eſſe videntur. Verùm in earum caulibus, & folijs aliqua notatur differentia; nàm hæc folia habet rubentiora, illa uiridiora, uni maiora inſunt, alteri minora. Similis diſcriminis ratio in caulibus. Omnes hæ congeneres plantæ hodie ab omnibus uulgò cognoſcuntur: eæ nanque iunio, & iulio menſibus, diuerſis in locis aureis floribus ornatæ conſpiciuntur, ijs adamuſſim di-

Hyperici, & congenerum conſid.

ſtinctæ ac præditæ notis, quæ ſingulis à Dioſcoride tribuuntur. Cæterùm quę Coris vocatur, non ita Hypericum refert, quemadmodum Androſemum, & Aſcyrum. quippe quę non altior dodrantali altitudine aſſurgat: folijs ericę, minoribus tamen, & ſubpinguibus: caulibus rufeſcentibus, odore ſuaui, ac grato. Hęc ad me pluries allata eſt à noſtris herbarijs. naſcitur frequentiſſima in Italia. Hypericum a perforatis folijs à noſtris vulgò Perforata vocatur: folia enim innumeris ſcatent foraminibus, ijsque adeò minutis, vt viſum effugiant. niſi ipſa folia ſole obiecta inſpiciantur. Id quod ſilentio videtur inuoluiſſe Dioſcorides: quinetiam Plinius, alioqui rerum omnium diligentiſſimus indagator. Qui tamen hac in hiſtoria haud dubiè falli deprehenditur, quòd ſcripſerit libro 26. cap. 8. Hypericum naſci ſemine in ſiliqua, nigro, matureſcente cum hordeo. Siquidem Dioſcorides non tradit Hypericum cum hordeo matureſcere, ſed contineri eius nigrum ſemen ſiliqua ſubhirſuta, & in rotundo oblonga, hordei magnitudine. Conſtat pręterea annua experientia matureſcere hordeum plerunque abeunte maio: verùm Hyperici ſemen non perficitur, niſi iulio, & auguſto menſibus. In hac quoque Hyperici hiſtoria errat Braſauolus medicus licèt clariſſimus, quòd velit Hypericum ex Dioſcoridis auctoritate florem album habere: eamque ob cauſam, id quod circunfertur, cùm flore ſit melino, illegitimum eſſe putat; imò non aliud, quàm Rutam ſyluestrem, pro qua pharmacopolam ſecum colloquentem, id ipſum aſſeruare admonet. Neque in his uno tantùm, ſed, quantum ſentio, duplici notatur errore. Primùm quod Hypericum non album, ſed luteum florem ferre ſcribat Dioſcorides contra Braſauoli ſententiam, cùm ſic in eo legatur ἄνθος ἔχον μήλινον *hoc eſt, florem habens luteum. non autem album inquit, vt perperàm Marcellus Florentinus interpretatur, cuius fortaſſe falſa interpretatione Braſauolus ſeductus eſt. Deinde quòd legitimum Hypericum pro ſylueſtri ruta ſeruandum cenſuerit, cùm tamen in calce ferè ſui voluminis prioris ſententiæ oblitus, dum olei ex Hyperico parandi ſeniori myropolę rationem explicat, communis uſus Hypericum Aſcyrum eſſe declarat. Nec ſecus quàm Braſauolus hallucinantur, pace eorum dixerim, Monachi illi reuerendi, qui in Meſuem commentarios ediderunt, quòd non rectè cum illo ſentiant, Hypericum, quo utimur, primum eſſe ſylueſtris rutę genus. Quorum ſententia cùm fuerit à nobis ſuperius in rutę mentione rationibus & authoritatibus abundè exploſa, & improbata, ſuperuacuum eſſet idem nunc repetere: eò enim accedet, qui plura horum errata cognoſcere volet. Hyperico vis ineſt reſerandi, reſoluendi, agglutinandi, atque etiam cohibendi. Epotum ſemen ex vino calculos eijcit, & venenis aduerſatur: quinetiam venenoſorum morſibus reſiſtit, tum idem potum, tum herba ipſa deuorata, hauſtave, tum morſibus illita. Aqua ſtillatitia floreſcentis iam herbę, maximè quibuſdam pręfertur, ſi potetur, comitialibus, & reſolutis. Datur ſeminis farina commodè ex polygoni ſucco ad ſanguinis reiectiones. Idem aluum exonerat. Ineſt floribus, & ſemini mira facultas ad vulnera omnia ſananda, pręter ea, quę in capite ſunt. Ideoque oleum, in quo diu flores atque ſemine pręgnantes ſiliquę maceratæ fuerint, diuque inſolatæ, mirificè recentia vulnera ſanat. Sed per quàm bellè id efficit, ſi cum laricea, aut abiegnæ lachrymæ oleo miſceatur. Idem per ſe ventri illitum, dyſentericos iuuat: potum verò cochlearis menſura lumbricos necat. Scripſere quidam Hypericum adeò odiſſe dęmones, vt eius ſuffitu ſtatim auolent: quare quibuſdam fuga dęmonum vocari cœpit. Hyperici vires memorię prodidit Galenus libro 8. ſimplicium medicamentorum, ſic inquiens. Hypericum calefacit, & deſiccat, tenuisque ſubſtantię eſt, adeò vt & menſes, & vrinas prouocet. Sed ad hæc totus ſumendus eſt fructus, non tantùm ſemen. Porrò cùm folijs illitus viridis ad cicatricem ducit cùm alia, tum etiam ambuſta. Cęterùm ſi ſicca contuſa inſpergas, ſanabis humida, & putredinoſa vlcera. Sunt & qui iſchiadicis bibendum exhibeant. Idem libro 6. de Androſęmo ita ſcribit. Androſæmum planta fruticoſa, natura duplex: vnum enim Aſcyron, & Aſcyroides nuncupatum eſt, ſpecies hyperici. Alterum verò a quibuſdam Dicnyſias appellatur. Eſt autem ſemen eorum purgatorium. Foliorum verò facultas modicè extergens & deſiccans, vt & ambuſta ſanare credantur. Cęterùm in vino auſtero decocta, vinum ipſum magnorum vulnerum glutinatorium efficiunt. Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in ſimplicium medicamentorum cenſu, mihi incompertum eſt. Planta, quę Gręcis* ὑπερικὸν *Latinis ſimiliter Hypericum nominatur: Mauritanis, Reiofricon, ſeu Reiofaricon: Italis, Hiperico, & Perforata: Germanis, Sant Iohans kraut: Hiſpanis, Coraioncillo: Gallis, Mille pertuis, & Trucheram. Quam verò Gręci* ἄσκυρον, *Latini quoque Aſcyrum dicunt: Arabes, Asbirach: Itali, Aſciro. Quę deinde Gręcis* ἀνδρόσαιμον *Androſęmon item Latinis appellatur: Arabibus, Androſeman, Androſion, ſiue Andreſagian: Italis, Androſemo. Quę denique* κόρις *Gręcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur.*

Plinij lapſus.

Braſauoli error.

Monachorũ hallucinatio.

Hyperici uires ex Gal.

Nomina.

† Quoniam hoc loco in vulgatis exemplaribus Græcis nulla fit albę violę mentio; idcirco ſunt qui illorum teſtimonio freti verbum illud auferant ex interpretibus. Sed quomodo id rectè factum ſit, non video: ſiquidem in Oribaſio legitur, ἔχον μήλινον λευκοϊώδεον, *hoc eſt, florem habens luteum leucoio ſimilem. Adde etiam, quòd Hypericum ita adamuſsim floris colore luteam violam repręſentat, vt nihil melius. Nos autem vſi ſumus voce Gręca, ne ex albo, quod fortè Marcello impoſuit, aliqua poſſit oriri difficultas.*

† Quę hic ſequuntur, in Gręcis codicibus impreſſis non hoc loco, ſed in fine inter notha, & Dioſcoridi falsò adſcripta leguntur, vt quę adſcititia ſint habita. Nos verò illa huc admiſimus Ruellij, vt facimus, interpretationem ſecuti: necnon etiam fidem codicis manuſcripti.

Χαμαιπίτυς. AIVGA. CAP. CLVII.

AIuga herba in terra repens, ſubcurua: folijs ſemperuiui minoris, multò tenuioribus, hirſutis, & pinguioribus, circum ramos frequentibus, odore pinus: flore tenui, luteo, vel candido: radicibus cichorij. Folia ſeptem diebus in uino pota regio morbo medentur: & quadraginta diebus ex hydromelite, iſchiadicos ſanant. Dantur peculiariter vrinæ difficultatibus, iecinoris, & renum uitiis: torminoſis proſunt. Ea apud Heracleam Ponticam, perinde atque antidoto, contra aconitum utuntur bibentes decoctum. Ad antedicta illinitur, cum polenta iure decocti ſubacta. Trita in farinam, & cum fico in pilulis ſumpta, aluum emollit: excepta melle, cum æris ſquama, & reſina deiicit: appoſita ex melle, vuluæ uitia extrahit: mammarum duritias diſcutit: vulnera glutinat: ulcera quæ ſerpunt, cum melle illita, cohibet. Alterum eſt genus aiugæ cubitalibus ramis, in anchoræ ſpeciem incuruatis, prætenuibus: coma ſupradictæ, flore candido, ſemine nigro. hæc etiam pinum redolet. Tertia mas nominatur, paruula, foliis exilibus, albis, ſcabris: caule aſpero, candido: luteis floſculis, ſemine iuxta alas. reſipit & hæc pinum. Hæ duæ uim ſuperioris obtinent, ſed non uſque adeò efficacem.

CHAMÆPITIS.

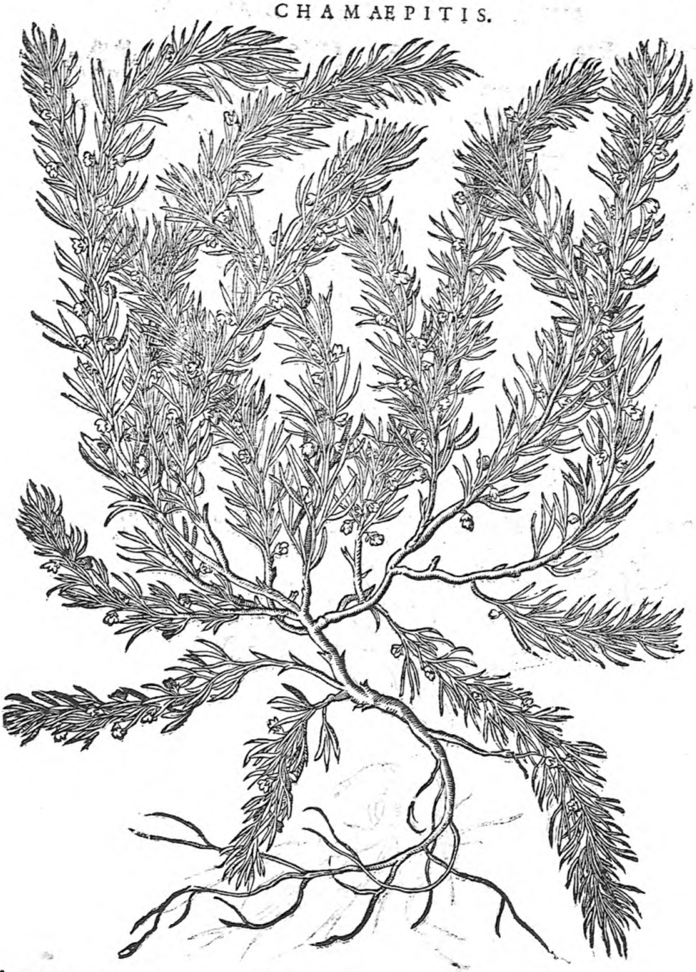

AIugam quam Græci Chamæpytin vocant, quoniam folijs, & odore pinum refert, herbariorum vulgus Iuam ar-
thriticam appellat, quòd iſchiadicis, & alijs articulorum doloribus opem ferat non obſcuram. Vulgaris eſt notitiæ Aiugæ conſideratio.
Aiuga, quæ primo generi adſcribitur. Siquidem planta eſt am eſt per terram repens, folijs oblongis, anguſtis, roſmarino corona-
rio proximis, minoribus tamen, mollioribus, & hirſuta canitie ſubalbicantibus, circa ramulos totos, qui tenues, & obſequioſi ſpe-
ctantur, ſeſe ſtiſpantibus, odore pinum, quemadmodum & facie referentibus, vnde illi Pinus infimæ nomen. Flores edit aureo co
lore fulgentes in vniuerſo ferè caule, ſed tenues, & exiguos. Radicibus nititur palmaribus, pluribus adnatis fibris. Naſcitur te-
nui, ac arenoſo ſolo, incultis præſertim locis, & in aruis nulla ſatione virentibus: ſapore eſt amaro, non ſine acredine quadam,
quę tamen ab amaritudine ſuperatur. Ideoq; excalfacit, incidit, extenuat, abſtergit, & expurgat. Verùm poſtrema, quam ſæ-
pius etiam vidimus, non adeò omnibus eſt nota. quemadmodũ nec media, quam hactenus mihi quidem videre non licuit. Cęte
rùm in aperto errore verſabatur Germanus ille pharmacopola, qui Braſauolum docuit Aiugam Germanica lingua vocari Ver Cuiuſdã Germani error.
giß mein nicht. Quandoquidem herba huius nominis mihi cum Germanis iandiu verſanti notiſſima eſt: quæ tamen nulla pror
ſus ex parte quamuis Aiugam repræſentat. Herba tota vna cum floribus, & radicibus in puluerem contrita, ſi diebus quadra-
ginta ſumatur & reſinę terebinthinæ, ſiue laricęæ quaternis drachmis, iſchiadicos ſanat. Eadem recens in aceto decocta, & po-
ta emortuos fœtus extrahit, vniuerſæ plantæ decoctum facit ad omnes cerebri, neruorum, & articulorum affectus a pituita pro
uenientes, ſi pluribus propinetur diebus ex Rhodomelle, & oxymelitę. Nam & comitiales, et reſolutos, & podagricos iuuat. Fit
è floribus, & ſaccharo medicamentum (officinæ conſeruam vocãt) ad paralyticos, quo qui vtuntur cùm veſperi ſe dormitum re-

 cipiunt,